

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET BEGANOVIĆ PROTIV HRVATSKE

(Zahtjev br. 46423/06)

PRESUDA

STRASBOURG

25. lipnja 2009.

Ova će presuda postati konačnom pod okolnostima utvrđenim u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Beganović protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

- g. Christos Rozakis, *predsjednik*,
- gđa Nina Vajić,
- g. Anatoly Kovler,
- g. Khanlar Hajiyev,
- g. Sverre Erik Jebens,
- g. Giorgio Malinverni,
- g. George Nicolaou, *suci*,

i g. Søren Nielsen, *tajnik odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 4. lipnja 2009.,
donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 46423/06) protiv Republike Hrvatske što ga je 9. studenoga 2006. hrvatski državljanin, g. Darko Beganović ("podnositelj zahtjeva") podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija").

2. Podnositelja zahtjeva zastupao je Centar za prava Roma iz Budimpešte i gđa L. Kušan, odvjetnica iz Ivanić Grada.

3. Dana 16. svibnja 2008. predsjednik Prvog odjela odlučio je Vladu obavijestiti o zahtjevu. Odlučeno je i da će se istovremeno ispitati dopuštenost i osnovanost zahtjeva (članak 29. stavak 3.).

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

4. Podnositelj zahtjeva rođen je 1977. i živi u Luci.

1. Pozadina slučaja

5. Dana 9. prosinca 1999. Prekršajnom sudu u Zaprešiću podnesen je zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv podnositelja zahtjeva, na temelju tvrdnje da je 8. prosinca 1999. podnositelj zahtjeva (koji je tada imao dvadeset i dvije godine) zajedno s još dvije osobe fizički napao tri maloljetnika D.E., S.C. i I.Š. udarajući ih rukama i nogama po cijelome tijelu, uz istovremeno izvikivanje prostota. Oštetili su i vozilo u vlasništvu

majke jedne od žrtava, slomivši mu jedno od prednjih svjetala i prednji branik.

6. Dana 23. travnja 2000. u večernjim satima naprijed spomenuti D.E. (rođen 17. veljače 1982.), S.C. (rođen 15. studenoga 1982.) i I.Š. (rođen 25. srpnja 1982.), zajedno s četvoricom prijatelja, B.B. (rođenim 17. siječnja 1983.), F.P. (rođenim 28. svibnja 1982.), Z.T. (rođenim 18. prosinca 1981.) i S.T. (rođenim 25. svibnja 1983.), prišli su podnositelju zahtjeva koji je bio u društvu petorice prijatelja i upitali ga za incident od 8. prosinca 1999. Podnositelj zahtjeva tada je verbalno uvrijedio D.E. na osnovi njegovoga srpskog podrijetla. Uslijedila je tučnjava.

7. Na dane 24. travnja i 8. lipnja 2000. policija je obavila obavijesne razgovore s osobama iz naprijed navedene skupine. Njihovi su se iskazi podudarali glede činjenice da su s podnositeljem zahtjeva bili prijatelji sve do incidenta od 8. prosinca 1999. Dana 23. travnja 2000. dogovorili su se da će podnositelja zahtjeva pronaći i napasti ga. Kad su ga napali, podnositelj zahtjeva izvadio je nož i dvaput probō Z.T.-a. B.B. je potom podnositelja zahtjeva udario drvenim štapom po glavi nakon čega su svi, uključujući i podnositelja zahtjeva, napustili mjesto događaja.

8. U svome iskazu od 24. travnja 2000. I.Š. je spomenuo da je podnositelj zahtjeva romskoga podrijetla, ali nije dublje ulazio u to pitanje. Mjerodavni dio njegovoga iskaza glasi kako slijedi:

"Što se tiče Darka Beganovića, on je romskog porijekla. Maltretirao je ostale kad god bi netko od njih ostao sam. Prijetio je da će ih napasti, što je kod grupe izazvalo strah, jer su se bojali njega i takvog ponašanja."

9. Policija je obavila obavijesne razgovore i s podnositeljem zahtjeva i još dva neutralna svjedoka. U svome iskazu podnositelj zahtjeva ni na koji način nije dao naslutiti da je bilo koji od napadača spomenuo njegovo romsko podrijetlo.

2. Prethodna faza kaznenoga postupka

10. Dana 12. lipnja 2000. podnositelj zahtjeva, kojega je zastupala odvjetnica, podnio je Općinskom državnom odvjetništvu u Zagrebu kaznenu prijavu protiv šestorice poznatih počinitelja (F.P., Z.T., S.T., S.C., D.E. i B.B.) i sedmog nepoznatog počinitelja, u kojoj je ustvrdio da su mu 23. travnja 2000. oni prišli i opkolili ga, nakon čega su ga tukli dok nije pao na tlo. Tada su ga počeli udarati nogama. Kad je udaranje prestalo ustao je, nakon čega ga je B.B. po glavi udario drvenim štapom, zbog čega je izgubio svijest. Zbog tog napada pretrpio je teške tjelesne ozljede. Nadalje, dana 6. lipnja 2000. iste su osobe rekle izvjesnom D.K. da podnositelju zahtjeva prenese da će ga živoga spaliti. Podnositelj zahtjeva ustvrdio je da su time počinili dva kaznena djela, i to kazneno djelo nanošenja teške tjelesne

ozljede i kazneno djelo prijetnje, te je zatražio da se protiv njih pokrene kazneni postupak.

11. U dopisu Policijskoj upravi zagrebačkoj od 24. travnja 2000. bolnica Sveti Duh u Zagrebu, u kojoj je podnositelj zahtjeva bio pregledan, okarakterizirala je podnositeljeve ozljede kao teške. U otpusnome pismu od 29. travnja 2000. navedeno je da je podnositelj zahtjeva bio primljen u bolnicu 24. travnja 2000. te da su mu dijagnosticirani potres mozga i brojne kontuzije po glavi i tijelu.

12. Dana 4. srpnja 2000. Policijska uprava zagrebačka podnijela je Općinskom državnom odvjetništvu za mladež u Zagrebu kaznenu prijavu protiv B.B., tvrdeći da se dana 23. travnja 2000. oko 23 sata zajedno sa svojim prijateljima, S.T., D.E., I.Š., Z.T. i S.C. potukao s podnositeljem zahtjeva. U kaznenoj se prijavi tvrdilo da su tučnjavu unaprijed isplanirali, te da su u tu svrhu otišli na mjesto gdje su očekivali pronaći podnositelja zahtjeva. Nakon što su ga verbalno napali, tukli su ga i udarali nogama po cijelome tijelu. Jedan od njih, B.B., udario ga je po glavi drvenim štapom, pa je podnositelj zahtjeva izgubio svijest. U prijavi je citirana i medicinska dokumentacija prema kojoj je podnositelj zahtjeva pretrpio teške tjelesne ozljede.

13. U podnescima od 8. siječnja 2001. punomoćnica podnositelja zahtjeva istaknula je da je dana 12. lipnja 2000. podnijela kaznenu prijavu i zamolila je da joj se dostavi broj spisa predmeta. Ustvrdila je i da su prema člancima 2. i 3. Konvencije i članku 6. stavku 2. Okvirne konvencije o zaštiti nacionalnih manjina, državne vlasti obvezne poduzeti sve mjere kako bi u razumnome roku utvrdile počinitelje kaznenih djela protiv života i tijela, te da posebno žurno trebaju postupati kad je, kao u ovome slučaju, žrtva pripadnik nacionalne manjine (Rom). Dodala je da sve okolnosti ukazuju na to da je kazneno djelo bilo rasno motivirano.

14. Dana 12. ožujka 2001. Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu prosljedilo je kaznenu prijavu Općinskome državnom odvjetništvu u Velikoj Gorici. Sudsko-medicinski vještak izradio je nalaz i mišljenje. Kad je riječ o ozljedama što ih je pretrpio podnositelj zahtjeva, mjerodavni dio tog nalaza i mišljenja glasi kako slijedi:

"Na temelju pregleda i obrade oštećenika, Beganović Darka, utvrđeno je da je pretrpio brojne udarce koji su mu prouzročili kontuzije i razderotine na glavi i tijelu, a svaka od njih predstavlja tjelesnu ozljedu (što bi prema prijašnjoj klasifikaciji bila 'laka tjelesna ozljeda'). Ozljede su nastale kao posljedica više udaraca jednim ili više tvrdih predmeta, moguće šakom, obuvenom nogom ili sličnim predmetom. Ako su neki od udaraca zadani obuvenom nogom, oštećenik je najvjerojatnije bio sagnut ili je ležao na tlu. Budući da ozljede nisu iscrpno opisane, nije moguće utvrditi njihov broj, a niti broj udaraca. Udarci su bili slabijeg do srednjeg intenziteta.

Dijagnoza potresa mozga, iako spomenuta, nije objektivno postavljena u medicinskoj dokumentaciji priloženoj spisu predmeta, pa prema tome nije prihvatljiva u sudsko-medicinskom smislu.

Ukupno gledajući, sve ozljede koje je pretrpio oštećenik, Beganović Darko, predstavljaju tjelesne ozljede."

Kad je riječ o ozljedama što ih je pretrpio Z.T., mjerodavni dio mišljenja glasi kako slijedi:

"Pregledom Z.T.-a utvrđene su dvije ubodne rane na leđima. Budući da te rane nisu iscrpno opisane, može se izvući samo posredni zaključak, a to je da su, zbog neozlijeđenosti dubljih struktura, rane bile plitke, te da je svaka od njih, zasebno i zajedno, predstavljala tjelesnu ozljedu. Ozljede su prouzročene dvama odvojenim ubodima noža ili ubodima sličnim predmetima. Ubodi su bili slabijeg intenziteta. U trenutku ubadanja, oštećenik je najvjerojatnije bio leđima okrenut prema napadaču."

15. Dana 16. srpnja 2001. Općinsko državno odvjetništvo u Velikoj Gorici odlučilo je da neće pokrenuti kazneni postupak protiv B.B.-a zbog toga što je iz medicinske analize ozljeda koje je pretrpio podnositelj zahtjeva proizlazilo da postavljena dijagnoza potresa mozga nije prihvatljiva u sudsko-medicinskom smislu jer su sve ostale ozljede bile blaže naravi. Prema mjerodavnom domaćem pravu, kazneni progon za takve ozljede treba pokrenuti oštećenik privatnom tužbom, dok kazneni progon za teške tjelesne ozljede pokreću nadležna državna tijela. Podnositelj zahtjeva je stoga dobio uputu da ne može postupiti na taj način, te da u roku od osam dana od vijeća za mladež nadležnoga županijskog suda može zatražiti pokretanje kaznenog postupka protiv B.B.-a.

16. U svojim podnescima od 24. kolovoza 2001. upućenim Općinskom državnom odvjetništvu u Velikoj Gorici, punomoćnica podnositelja zahtjeva zatražila je da se kaznena prijava od 12. lipnja 2000. protiv ostalih osumnjičenika smatra privatnom tužbom zbog kaznenog djela nanošenja tjelesne ozljede iz članka 98. Kaznenoga zakona.

17. Dana 27. kolovoza 2001. punomoćnica podnositelja zahtjeva podnijela je vijeću za mladež Općinskog suda u Velikoj Gorici privatnu tužbu protiv B.B.-a, koji je tada bio maloljetnik, zbog kaznenog djela iz članka 98. Kaznenoga zakona. Dana 10. listopada 2001. Općinski sud u Velikoj Gorici naložio je punomoćnici podnositelja zahtjeva da ga obavijesti o tome koji je datum rođenja B.B.-a, te da postupi u skladu s člancima 45., 46. i 63. Zakona o sudovima za mladež.

18. U svojim podnescima Općinskom državnom odvjetništvu u Velikoj Gorici od 16. listopada 2001. punomoćnica podnositelja zahtjeva ustvrdila je da se odluka od 16. srpnja 2001. o nepokretanju kaznenog postupka tiče samo kaznene prijave koju je 4. srpnja 2000. podnijela policija, a ne i kaznene prijave koju je 12. lipnja 2000. podnio podnositelj zahtjeva, budući da je ta kaznena prijava šireg opsega od kaznene prijave koju je podnijela policija. Uz to je istaknula da je kazneno djelo protiv podnositelja zahtjeva bilo rasno motivirano, te je zatražila od državnog odvjetništva da postupi s razumnom žurnošću. Također je ustvrdila da je svojim nečinjenjem državno odvjetništvo povrijedilo ustavno pravo podnositelja zahtjeva na jednakost i

na život, kao i njegovo pravo na zaštitu od zlostavljanja, pravo na odluku nadležnoga suda o njegovim pravima i obvezama, pravo na poštivanje njegovoga privatnog i obiteljskog života i časti, te pravo na zaštitu od nasilja i mržnje na temelju njegove nacionalnosti, rase ili vjeroispovijedi. Pozvala se i na Ustavni zakon o pravima i slobodama nacionalnih i etničkih manjina u Hrvatskoj, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Međunarodnu konvenciju o ukidanju svih oblika diskriminacije i Europsku konvenciju o ljudskim pravima.

19. U svojim podnescima Općinskom sudu u Velikoj Gorici od istoga dana, punomoćnica podnositelja zahtjeva navela je da nije u mogućnosti utvrditi datum rođenja B.B.-a, te da je taj podatak potrebno zatražiti od Ministarstva unutarnjih poslova. Ustvrdila je i da je nalog za postupanje u skladu s člancima 45., 46. i 63. Zakona o sudovima za mladež nejasan. Uz to je navela da je podnositelju zahtjeva onemogućeno pokrenuti kazneni progon protiv svojih napadača, te da Državno odvjetništvo ima praksu ne pokretati kazneni progon za čine nasilja usmjerene protiv građana romskoga podrijetla. Ponovila je tvrdnje upućene Općinskom državnom odvjetništvu u Velikoj Gorici o povredi prava podnositelja zahtjeva.

20. Dopisom od 5. studenoga 2001. Općinski sud u Velikoj Gorici pozvao je punomoćnicu podnositelja zahtjeva da objasni treba li se privatna tužba protiv B.B.-a smatrati zahtjevom vijeću za mladež nadležnoga županijskog suda u skladu s člankom 62. stavkom 2. Zakona o sudovima za mladež. U svome odgovoru od 7. studenoga 2001., punomoćnica podnositelja zahtjeva potvrdila je da je upravo to slučaj. U nastavku je objasnila da joj je 16. srpnja 2001. Općinsko državno odvjetništvo u Velikoj Gorici dalo pogrešnu uputu da može podnijeti privatnu tužbu protiv B.B.-a, budući da se, prema odredbama Zakona o sudovima za mladež, kazneni progon maloljetnika ne može pokrenuti privatnom tužbom, već ga isključivo može pokrenuti nadležno državno odvjetništvo. Uz to je istaknula da je pregledala spis predmeta i da nije napravljena stručna ocjena ozljeda koje je pretrpio podnositelj zahtjeva, suprotno tvrdnji Općinskog državnog odvjetništva u Velikoj Gorici iz njihove odluke o nepokretanju kaznenog progona od 16. srpnja 2001. Navela je i da je kaznenim djelom o kojemu je riječ podnositelju zahtjeva povrijeđeno pravo na život i osobnu sigurnost, te na zabranu od mučenja, neljudskog i ponižavajućeg postupanja, te da on nije imao djelotvorno pravno sredstvo za zaštitu tih prava.

21. U dopisu od 30. prosinca 2001. upućenom Općinskom državnom odvjetništvu u Velikoj Gorici, Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu izrazilo je mišljenje da je odluka ODO u Velikoj Gorici o nepokretanju kaznenog progona protiv B.B.-a bila pogrešna i protivna članku 45. Zakona o sudovima za mladež, prema kojemu je državno odvjetništvo obvezno službeno pokrenuti kazneni postupak protiv maloljetnika, čak i u odnosu na kaznena djela za koja se postupak inače pokreće po privatnoj tužbi. Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu navelo je da je od nadležnog

centra za socijalnu skrb potrebno pribaviti informacije o B.B.-u, te potom odbaciti kaznenu prijavu protiv B.B.-a, sukladno članku 64. Zakona o sudovima za mladež, uz uvjet da se B.B.-u odredi izvršenje neke od mjera navedenih u toj odredbi.

3. Kazneni postupak protiv B.B.-a pred Općinskim sudom u Velikoj Gorici

22. Dana 4. veljače 2002. vijeće za mladež Županijskoga suda u Zagrebu odlučilo je da se pred sućem za mladež pokrene postupak protiv B.B.-a zbog nanošenja tjelesne ozljede iz članka 99. Kaznenoga zakona. Predmet je potom proslijeđen Općinskom sudu u Velikoj Gorici radi provođenja postupka.

23. Dana 5. srpnja 2002. Općinsko državno odvjetništvo u Velikoj Gorici podnijelo je sucu za mladež Općinskog suda u Velikoj Gorici zahtjev za provođenje pripremnog postupka protiv B.B.-a. Zatražili su da se B.B. i ostali sudionici ispituju na okolnosti kaznenog djela o kojemu je riječ. Uz to su zatražili i novo izvješće Centra za socijalnu skrb u Zaprešiću kako bi mogli odlučiti je li u odnosu na B.B.-a potrebno poduzeti neku od odgojnih mjera.

24. Ročište pred Općinskom sudom u Velikoj Gorici, zakazano za 2. studenoga 2002., odgođeno je zbog toga što tuženikov punomoćnik nije pristupio. Na ročištu održanom 13. siječnja 2003. saslušan je podnositelj zahtjeva. On ni na koji način nije dao naslutiti da je bilo koji od napadača spomenuo njegovo romsko podrijetlo. Naveo je da je 23. travnja 2003.* bio u društvu petorice svojih prijatelja kad su mu napadači prišli i napali ga. Niti jedan od njegovih prijatelja nije bio uključen u incident.

25. Dana 10. travnja 2003. Centar za socijalnu skrb u Velikoj Gorici dostavio je izvješće o B.B., sastavljeno 3. travnja 2003. Mjerodavni dio tog izvješća glasi kako slijedi:

"... Završio je strukovnu školu ... stekavši zvanje strojarskog tehničara. Neko je vrijeme bio zaposlen ... dok nije pozvan na odsluženje vojnog roka u studenome 2001.

Vojni je rok odslužio u svibnju 2002. Od tada je nezaposlen, ali je registriran na Zavodu za zapošljavanje.

... nema dokaza da je počinio ikakvo drugo kazneno djelo.

Primjereno surađuje i komunicira. Pristojan je i ostavlja dojam ozbiljnog mladog čovjeka.

...

S obzirom na njegovu ličnost, uvjete odrastanja i sadašnji život, smatramo da kazneno djelo zbog kojeg je optužen predstavlja prekršaj koji se može pripisati njegovoj mladosti i posljedicama stresne situacije.

S obzirom na činjenicu da je to bilo prvi put da je prijavljen kao počinitelj kaznenog djela i da u međuvremenu nije počinio niti jedno kazneno djelo, smatramo opravdanim

* U originalu presude došlo je do omaške. Točan datum je 23. travnja 2000.

izreći mu odgojnu mjeru u obliku posebne obveze da se uključi u rad humanitarnih organizacija ili u poslove komunalnog ili ekološkog značenja."

26. Dana 10. travnja 2003. kvalificirani socijalni radnik obavio je s B.B. još jedan razgovor za potrebe kaznenog postupka protiv njega. Mjerodavni dio izvješća o tom razgovoru glasi kako slijedi:

"... Dosad nije bilo potrebe za intervencijom službi socijalne skrbi u obitelji, uključujući i u odnosu na B., koji nije registriran kao počinitelj kaznenih djela ili prekršaja.

On, kao i njegova majka, ozbiljno shvaća činjenicu da je protiv njega pokrenut postupak pred sudom, te izražava zabrinutost zbog ishoda.

Naprijed iznesena zapažanja dovode do zaključka da je B.-ovo općenito funkcioniranje adekvatno, obilježeno naglašenom socijalnom i emocionalnom zrelošću, te jasnim i zrelim stavovima. Ima odgovoran stav prema svojim obvezama.

Stoga, ako se utvrdi njegova kaznena odgovornost, kazneno bi se djelo moglo protumačiti kao prekršaj koji je proizišao iz specifične situacije, te se opravdanim čini izricanje odgojne mjere u obliku posebne obveze uključivanja u humanitarne aktivnosti."

27. Na ročištu održanom 21. svibnja 2003. Z.T., S.T., S.C., I.Š. i F.P. saslušani su u svojstvu svjedoka. Nitko se od njih ni na koji način nije osvrnuo na romsko podrijetlo podnositelja zahtjeva. Svi su ustvrdili da su se družili s podnositeljem zahtjeva i da su prije incidenta od 8. prosinca 1999. pripadali istome krugu prijatelja. Odlukom od 26. svibnja 2003. Općinski sud u Velikoj Gorici pokrenuo je pripremni postupak prema B.B.-a, na temelju članka 68. stavka 2. Zakona o sudovima za mladež. Ročište zakazano za 5. studenoga 2003. odgođeno je zbog nepristupanja D.E.-a, koji je studirao u Njemačkoj, a bio je pozvan kao svjedok. On je svoj iskaz dao na ročištu održanom 12. veljače 2004. Dana 12. siječnja 2004. punomoćnica podnositelja zahtjeva podnijela je požurnicu.

28. Dana 26. veljače 2004. Općinsko državno odvjetništvo u Velikoj Gorici podnijelo je, na temelju članaka 6. i 9. Zakona o sudovima za mladež, prijedlog da se, umjesto izricanja kaznene sankcije, B.B.-u nametne obveza da se uključi u rad humanitarnih organizacija ili u poslove komunalnog ili ekološkog značenja. Taj se prijedlog temeljio na obiteljskim i osobnim prilikama B.B.-a, koji je u međuvremenu postao punoljetan, uspješno završio školovanje, odslužio vojni rok i bio u potrazi za poslom. Protiv njega nije bilo drugih kaznenih prijava.

29. Na dane 22. ožujka i 6. svibnja 2004. punomoćnica podnositelja zahtjeva ponovno je podnijela požurnicu. Dana 2. srpnja 2004. Općinski sud u Velikoj Gorici spojio je dva postupka. Dana 17. siječnja 2005. punomoćnica podnositelja zahtjeva podnijela je još jednu požurnicu. Dana 17. lipnja 2005. punomoćnica podnositelja zahtjeva podnijela je predsjedniku Općinskoga suda u Velikoj Gorici novu požurnicu, u kojoj je naglasila da će kazneni progon pasti u zastaru.

30. Dana 21. prosinca 2005. Općinski sud u Velikoj Gorici obustavio je postupak protiv B.B.-a zbog toga što je 23. travnja 2004. nastupila zastara progona za kazneno djelo koje mu se stavljalo na teret. Žalbu koju je podnositelj zahtjeva naknadno uložio odbacio je Županijski sud u Velikoj Gorici dana 9. ožujka 2006..

4. Kazneni postupak protiv F.P., Z.T., S.T., S.C. i D.E. po privatnoj tužbi podnositelja zahtjeva

31. Dana 30. rujna 2002. Općinsko državno odvjetništvo u Velikoj Gorici odbacilo je podnositeljevu kaznenu prijavu od 12. lipnja 2000. u odnosu na F.P., Z.T., S.C. i D.E., jer se, prema odredbama mjerodavnog domaćega prava, kazneni postupak za tjelesnu ozljedu pokreće privatnom tužbom oštećenika. Što se tiče navodne prijetnje, D.K. je u izjavi danoj državnom odvjetništvu zaniijekao da je podnositelju zahtjeva rekao da su mu upućene ikakve takve prijetnje. Podnositelj zahtjeva obaviješten je o tome da ima pravo preuzeti kazneni progon u svojstvu oštećenika i pred Općinskim sudom u Velikoj Gorici podnijeti privatnu tužbu odnosno zatražiti istragu putem Županijskog suda u Zagrebu.

32. Dana 11. studenoga 2002. podnositelj zahtjeva, zastupan po punomoćnici, podnio je privatnu tužbu protiv pet osumnjičenika (svih napadača osim B.B.-a i jednog nepoznatog napadača) pred Općinskim sudom u Velikoj Gorici zbog kaznenih djela iz članaka 98. i 99. Kaznenoga zakona, to jest, nanošenja tjelesne ozljede i nanošenja teške tjelesne ozljede. Zatražio je i da se taj postupak spoji s postupkom koji je pred istim sudom već bio u tijeku protiv B.B.-a.

33. Dana 29. rujna 2003. Općinski sud zatražio je od Centra za socijalnu skrb u Zaprešiću da izradi izvješća o okrivljenicima.

34. Mjerodavni dio izvješća o S.T.-u, sastavljenog 28. listopada 2003., glasi kako slijedi:

"... prestao je pohađati srednju školu te je u listopadu ove godine upisao tečaj za zaštitara ... koji planira završiti do lipnja 2004.

Ima manje slobodnog vremena jer pohađa nastavu i pomaže u radovima renoviranja obiteljske kuće.

S. pristojno pozdravlja druge osobe i komunicira s njima.

Higijenske su mu navike prikladne za njegovu dob.

Povremeno puši i pije alkoholna pića.

Odlukom [Općinskog] suda [u Velikoj Gorici] ... od 22. studenoga 2001. bila mu je izrečena odgojna mjera u obliku pojačane brige i nadzora, te posebna mjera podvrgavanja stručnom medicinskom postupku ili postupku odvikavanja od droge ili drugih ovisnosti.

S. je izvršio naprijed navedenu posebnu obvezu u Centru za prevenciju ovisnosti Grada Zagreba, iako je bilo poteškoća glede učestalosti ... pohađanja.

Odgojna mjera koja se sastojala od pojačane brige i nadzora provedena je, iako je bilo poteškoća glede redovne komunikacije i izvršenja programskih zadataka.

S. živi s roditeljima i bratom Z.

...

Roditelji su se brinuli za osnovne potrebe djece prema svojim sposobnostima. Međutim, nisu bili u stanju nositi se s razvojnim poteškoćama [djece]. Kad su postali svjesni svoje bespomoćnosti u odgoju djece i pomanjkanja autoriteta, to ih je obeshrabrilo.

Obitelj živi u vlastitoj kući ... u koju su se doselili prije šest godina nakon što su živjeli u stanu.

S. se nije dobro prilagodio životu na selu.

Kad je riječ o pitanju kaznenog postupka, predlažemo da mu se nametne posebna obveza u obliku sudjelovanja u humanitarnim aktivnostima."

35. Mjerodavni dio izvješća o F.P.-u, sastavljenog 17. studenoga 2003., glasi kako slijedi:

"... U lipnju 1998., kao vozač [je imao] prometnu nesreću u kojoj je zadobio višestruke kontuzije glave i tijela. Hospitaliziran je ... Bio je bez svijesti dvanaest dana ... Kao posljedica toga ... ima blaži motorički i govorni poremećaj i česte glavobolje ... Trenutačno mu je zdravstveno stanje dobro.

Završio je srednju školu ... i stekao zvanje konobara ... potom je završio izobrazbu za vozača kamiona te za vozača vozila za prijevoz opasnih tvari.

Neko je vrijeme radio kao konobar, a u posljednjih sedam mjeseci radi kao vozač.

...

Nije odslužio vojni rok. Živi s roditeljima i nije oženjen.

Dobro surađuje i primjereno komunicira.

Iz evidencije ovog centra proizlazi da je 1998. pred Općinskim sudom u Zagrebu vođen prethodni postupak protiv tada maloljetnog F.-a u vezi s kaznenim djelom izazivanja prometne nesreće. Postupak je okončan [bez osude] jer je sud primijenio načelo svrhovitosti [kažnjavanja].

Nije više počinio niti jedno kazneno djelo.

Na temelju naprijed iznesenog, smatramo da je, ako mu se utvrdi kaznena odgovornost, opravdana primjena Zakona o sudovima za mladež, te predlažemo da mu se nametne posebna obveza u obliku uključivanja u rad humanitarnih organizacija ili u poslove komunalnog ili ekološkog značenja."

36. Mjerodavni dio izvješća o D.E.-u, sastavljenog 17. studenoga 2003., glasi kako slijedi:

"... Nismo uspjeli izravno stupiti u kontakt s naprijed navedenim mlađim punoljetnikom. Umjesto toga, obavili smo telefonski razgovor s D.-om, koji je rekao da trenutačno boravi u Njemačkoj kod majke i da studira računalne znanosti.

...

Iz evidencije ovoga Centra proizlazi da D. više nije počinio niti jedno kazneno djelo, niti je zabilježeno ikakvo asocijalno ponašanje.

Na temelju naprijed iznesenog, smatramo da je, ako mu se utvrdi kaznena odgovornost, opravdana primjena Zakona o sudovima za mladež, te predlažemo da mu se nametne posebna obveza u obliku uključivanja u rad humanitarnih organizacija ili u poslove komunalnog ili ekološkog značenja."

37. Mjerodavni dio izvješća o Z.T.-u, sastavljenog 26. studenoga 2003., glasi kako slijedi:

"... prestao je pohađati [strukovnu] srednju školu, koju je pohađao do trećega razreda.

...

Godine 2001. odslužio je vojni rok, a nakon povratka svojoj obitelji odlučio je nastaviti školovanje, pa je upisao večernju školu u istoj [strukovnoj] školi kako bi stekao stručnu spremu na području elektronike.

Trenutačno završava školovanje i treba još samo položiti završne ispite. U međuvremenu, Z. je radio honorarno, a od prošloga svibnja zaposlen je u Institutu građevinarstva Hrvatske.

Nije oženjen i živi s roditeljima.

Prema evidenciji ovoga Centra, više nije počinio niti jedno kazneno djelo.

Dobro surađuje i primjereno komunicira. Ostavlja dojam ozbiljnog mladog čovjeka.

...

Na temelju naprijed iznesenog, smatramo da je, ako mu se utvrdi kaznena odgovornost, opravdana primjena Zakona o sudovima za mladež, te predlažemo da mu se nametne posebna obveza u obliku uključivanja u rad humanitarnih organizacija ili u poslove komunalnog ili ekološkog značenja."

38. Mjerodavni dio izvješća o S.C.-u, sastavljenog 2. prosinca 2003., glasi kako slijedi:

"... u roku je završio strukovnu školu, te je maturirao 1999.

Nakon mature bio je nezaposlen jer nije mogao pronaći posao, ali je roditeljima pomagao na [njihovom] poljoprivrednom [imanju].

Godine 2001. odslužio je vojni rok.

Trenutačno je zaposlen u jednoj građevinskoj tvrtci.

Navodi da zbog posla nema puno slobodnog vremena, koje onda provodi odmarajući se ili pomažući roditeljima.

Prema informacijama ovoga Centra, u međuvremenu nije počinio niti jedno kazneno djelo.

Dobro surađuje i ostavlja dojam ozbiljnog mladog čovjeka.

...

Na temelju naprijed iznesenog, smatramo da je, ako mu se utvrdi kaznena odgovornost, opravdana primjena Zakona o sudovima za mladež, te predlažemo da mu se nametne posebna obveza u obliku uključivanja u rad humanitarnih organizacija ili u poslove komunalnog ili ekološkog značenja."

39. Prvo ročište, zakazano za 9. ožujka 2004. odgođeno je jer je pristupio samo jedan od petorice okrivljenika. Dana 22. ožujka i 6. svibnja 2004. punomoćnica podnositelja zahtjeva podnijela je dodatne požurnice.

40. Dana 2. srpnja 2004. Općinski sud u Velikoj Gorici spojio je dva postupka. Na ročištu 28. listopada 2005. predsjednik vijeća okrivljenicima je uručio primjerak privatne tužbe koju je podnositelj zahtjeva podnio u svojstvu oštećenika i zakazao sljedeće ročište za 8. ožujka 2006. Dana 21. prosinca 2005. Općinski sud u Velikoj Gorici razdvojio je postupak. Dana 11. svibnja 2006. Općinski sud u Velikoj Gorici obustavio je postupak protiv preostalih okrivljenika jer je 23. travnja 2004. nastupila zastara progona za kaznena djela koja su im bila stavljena na teret.

5. Građanski postupak

41. Dana 9. travnja 2002. podnositelj zahtjeva, zastupan po odvjetnici, podnio je pred Općinskim sudom u Zagrebu građansku tužbu protiv devet tuženika (pet poznatih počinitelja čina nasilja protiv podnositelja zahtjeva i roditelja dvojice napadača koji su u vrijeme napada bili maloljetnici), kojom je tražio naknadu štete za ozljede koje je pretrpio.

42. Dana 11. rujna 2003. punomoćnica podnositelja zahtjeva podnijela je požurnicu. Na ročištu 17. rujna 2003. Općinski sud u Zagrebu odlučio je prekinuti postupak do okončanja kaznenog postupka protiv tuženika.

43. U podnescima od 28. lipnja 2005. punomoćnica podnositelja zahtjeva prigovorila je da joj naprijed navedena odluka nije dostavljena te je zatražila njeno ukidanje jer je vođenje kaznenog postupka bilo nedjelotvorno. Dana 24. veljače 2006. podnesci su joj vraćeni. Kad se raspitivala o predmetu rečeno joj je da je 26. siječnja 2004. on proslijeđen Općinskom sudu u Zaprešiću. Međutim, kad se 21. srpnja i 20. prosinca 2006. raspitivala o predmetu na tom sudu nije dobila odgovor.

44. Dana 29. siječnja 2007. punomoćnica podnositelja zahtjeva podnijela je Županijskom sudu u Velikoj Gorici tužbu zbog duljine građanskog postupka. Tužba je usvojena 23. kolovoza 2007. Županijski sud je podnositelju zahtjeva dosudio 7.771,20 hrvatskih kuna (HRK) kao naknadu, te je Općinskome sudu naložio da donese odluku u roku od šest mjeseci.

45. Na ročištu održanom 19. rujna 2007. Općinski sud naložio je izradu medicinskog izvješća. Dana 17. siječnja 2008. vještaci su dostavili svoje izvješće od 23. prosinca 2007. Mjerodavni dio tog izvješća glasi kako slijedi:

"Tužitelj je prvo primio liječničku pomoć na kirurškom odjelu bolnice Sveti Duh u Zagrebu dana 24. travnja 2000. Obraden je, te je iz bolnice otpušten 29. travnja 2000., nakon poboljšanja [njegovog zdravstvenog stanja]. Preporučeno mu je mirovanje i uzimanje analgetika, te kontrola kod neurologa s nalazom EEG-a za deset dana.

Prilikom pregleda od strane vještaka, tužitelj se žalio da i dalje ima glavobolje.

Klinički pregled nije otkrio patološke supstrate.

Medicinsku dokumentaciju čini otpusno pismo, bez ikakvih naknadnih kontrola.

MIŠLJENJE: Medicinska dokumentacija i zdravstveno stanje pacijenta može se povezati sa štetnim činom o kojemu je riječ i s ozljedama koje je tužitelj tom prilikom pretrpio.

Bol značajnog intenziteta trajala je dva dana, srednjeg intenziteta tri dana, a slabijeg intenziteta tjedan dana.

Preostala manja, povremena bol javlja se kao posljedica povećanog tjelesnog napora.

Početni je strah bio intenzivan i kratkog trajanja. Sekundarni strah (u odnosu na ozljede i njihove posljedice) značajnog intenziteta trajao je jedan dan, srednjeg intenziteta tri dana, te manjeg intenziteta tjedan dana.

Medicinska dokumentacija i pregled oštećenika ne ukazuju ni na kakve trajne posljedice štetnoga čina.

Tužitelj nije zatražio pomoć drugih osoba."

Građanski postupak pred Općinskim sudom u Zaprešiću još je u tijeku.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

Kazneni zakon

46. Mjerodavni dijelovi Kaznenoga zakona („Narodne novine“, br. 110/1997) predviđaju:

Članak 8.

"(1) Kazneni postupak za kaznena djela pokreće Državno odvjetništvo u interesu Republike Hrvatske i svih njezinih građana.

(2) Iznimno za određena kaznena djela može se zakonom propisati da se kazneni postupak pokreće privatnom tužbom ili da Državno odvjetništvo pokreće kazneni postupak povodom prijedloga."

TJELESNA OZLJEDA

Članak 98.

"Tko drugoga tjelesno ozlijedi ili mu naruši zdravlje, kaznit će se novčanom kaznom ili kaznom zatvora do jedne godine."

Članak 102.

"(1) Za kazneno djelo tjelesne ozljede (članak 98.) kazneni postupak pokreće se privatnom tužbom."

MUČENJE I DRUGO OKRUTNO, NELJUDSKO ILI PONIŽAVAJUĆE POSTUPANJE

Članak 176.

"Službena ili druga osoba koja djelujući na poticaj ili s izričitim ili prešutnim pristankom službene osobe prouzroči nekoj osobi tjelesnu ili duševnu bol, ili prouzroči teške tjelesne ili duševne patnje da bi od njega ili neke druge osobe dobila obavijest ili priznanje, ili da bi se ta osoba kaznila za kazneno djelo što ga je ona ili neka druga osoba počinila ili za počinjenje kojeg je osumnjičena, ili da bi se ta osoba zastrašila ili da bi se na nju izvršio pritisak, ili zbog bilo kojeg drugog razloga utemeljenog na bilo kojem obliku diskriminacije, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do osam godina."

Zakon o kaznenom postupku

47. Mjerodavne odredbe Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“, br. 110/1997, 27/1998, 58/1999, 112/1999, 58/2002 i 62/2003) predviđaju:

Članak 2.

"(1) Kazneni se postupak može pokrenuti i provesti samo na zahtjev ovlaštenog tužitelja. ...

(2) Za djela za koja se progoni po službenoj dužnosti ovlaštenu tužitelj jest državni odvjetnik, a za djela za koja se progoni po privatnoj tužbi ovlaštenu tužitelj jest privatni tužitelj.

(3) Ako Zakon drukčije ne propisuje, državni odvjetnik je dužan poduzeti kazneni progon ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba počinila kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti i nema zakonskih smetnji za progon te osobe.

(4) Ako državni odvjetnik ustanovi da nema osnova za pokretanje ili provođenje kaznenog postupka, na njegovo mjesto može stupiti oštećenik kao tužitelj uz uvjete određene ovim Zakonom."

Članci 47. do 61. uređuju prava i obveze privatnih tužitelja i oštećenika kao tužitelja. Kazneni zakon razlikuje te dvije uloge. Privatni tužitelj je oštećenik koji podnosi privatnu tužbu u odnosu na kaznena djela za koja je mogućnost podnošenja takve tužbe izričito propisana Kaznenim zakonom (to su kaznena djela manjeg značaja). Oštećenik kao tužitelj preuzima kazneni postupak u odnosu na kaznena djela za koja se progoni po službenoj dužnosti u slučaju kada nadležno državno odvjetništvo iz bilo kojeg razloga odustane od progona. Na temelju članka 47. za kaznena djela za koja se progoni po privatnoj tužbi, tužba se mora podnijeti u roku od tri mjeseca od dana kad je ovlaštenu tužitelj saznao za kazneno djelo i počinitelja.

Članak 48.

"(1) Prijedlog za progon podnosi se državnom odvjetništvu, a privatna tužba nadležnom sudu.

(2) Ako je sam oštećenik podnio kaznenu prijavu ... smatra se da je time stavio i prijedlog za progon.

(3) Kad je oštećenik podnio kaznenu prijavu ili prijedlog za progon, a u tijeku postupka se utvrdi da se radi o kaznenom djelu za koje se progoni po privatnoj tužbi, prijava, odnosno prijedlog smatrat će se kao pravodobna privatna tužba ako su podneseni u roku propisanom za privatnu tužbu. ..."

Na temelju članka 55. stavka 1. državni odvjetnik dužan je u roku od osam dana izvijestiti oštećenika o odluci da nema osnova za kazneni progon i o tome da može sam preuzeti progon, te uputiti oštećenika o koracima koje treba poduzeti.

Zakon o sudovima za mladež

48. Mjerodavne odredbe Zakona o sudovima za mladež („Narodne novine“, br. 111/1997, 27/1998 i 12/2002) glase kako slijedi:

Članak 2.

"Maloljetnik je osoba koja je u vrijeme počinjenja djela navršila četrnaest, a nije navršila osamnaest godina života, a mlađi punoljetnik je osoba koja je u vrijeme počinjenja djela navršila osamnaest, a nije navršila dvadesetjednu godinu života."

Članak 4.

"(1) Maloljetnicima se za počinjena kaznena djela kao sankcije izriču odgojne mjere, maloljetnički zatvor i sigurnosne mjere.

..."

Članak 6.

(1) Odgojne mjere jesu:

...

2) posebne obveze,

..."

Članak 9.

"(1) Sud može maloljetniku naložiti jednu ili više posebnih obveza, ako ocijeni da je primjerenim nalogima ili zabranama potrebno utjecati na maloljetnika i njegovo ponašanje.

(2) Sud može maloljetniku izreći obvezu:

...

7) da se uključi u rad humanitarnih organizacija ili u poslove komunalnog ili ekološkog značenja,

...

(7) U okviru obveze iz stavka 2. točke 7. ovoga članka sud smije odlučiti da maloljetnik radi najviše do stodvadeset sati u razdoblju od šest mjeseci, i to tako da se ne ometa maloljetnikovo školovanje ili zaposlenje.

(8) Centar za socijalnu skrb bdije nad ispunjenjem obveza. ... "

Članak 45.

" (1) Kazneni postupak prema maloljetniku pokreće se za sva kaznena djela samo na zahtjev državnog odvjetnika.

(2) Za kaznena djela za koja se postupa po prijedlogu ili po privatnoj tužbi postupak se može pokrenuti ako je ovlaštena osoba stavila prijedlog za pokretanje postupka nadležnom državnom odvjetniku u roku od tri mjeseca od dana kad je saznala za kazneno djelo i počinitelja."

Članak 46.

"U kaznenom postupku prema maloljetniku oštećenik ne može stupiti na mjesto tužitelja."

Članak 62.

"(1) Ako državni odvjetnik, odlučujući prema članku 45. ovoga Zakona, ocijeni da nema osnove zahtijevati pokretanje kaznenog postupka prema maloljetniku (članak 174. Zakona o kaznenom postupku), obavijestit će o tome oštećenika, uz navođenje razloga ...

(2) Oštećenik može u roku od osam dana od primitka obavijesti državnog odvjetnika zahtijevati da vijeće za mladež višeg suda odluči o pokretanju postupka. Vijeće donosi odluku nakon pribavljenog mišljenja državnog odvjetnika. Vijeće može odlučiti da se postupak ne pokrene ili da se prema maloljetniku pokrene postupak pred sućem za mladež.

(3) Kad vijeće odluči da se prema maloljetniku pokrene postupak, nadležni će državni odvjetnik preuzeti postupak prema maloljetniku."

Članak 63.

"(1) Za kazneno djelo za koje je propisana kazna zatvora u trajanju do pet godina ili novčana kazna državni odvjetnik može odlučiti da ne zahtijeva pokretanje kaznenog postupka iako postoji osnovana sumnja da je maloljetnik počinio kazneno djelo ako smatra da ne bi bilo svrhovito da se vodi postupak prema maloljetniku s obzirom na narav kaznenog djela i okolnosti u kojima je djelo počinjeno, prijašnji život maloljetnika i njegova osobna svojstva. Radi utvrđivanja tih okolnosti državni odvjetnik može zatražiti obavijest od roditelja, ... drugih osoba i ustanova, ... a može ... maloljetnika pozvati ... radi neposrednog obavještanja.

(2) O odluci iz stavka 1. ovoga članka obavijestit će državni odvjetnik, uz navođenje razloga, centar za socijalnu skrb i oštećenika s uputom da svoj imovinskopravni zahtjev može ostvarivati u parnici ..."

Članak 65.

"(1) Državni odvjetnik može odluku o nepokretanju postupka (članak 63.) uvjetovati spremnošću maloljetnika:

...

b) da se uključi u rad humanitarnih organizacija ili u poslove komunalnog ili ekološkog značenja (u okvirima iz članka 9. stavak 2. točka 22.);

..."

Članak 68.

"(1) Zahtjev za pokretanje pripremnog postupka podnosi državni odvjetnik sucu za mladež nadležnog suda.

(2) Ako se sudac za mladež složi sa zahtjevom donijet će rješenje o pokretanju pripremnog postupka ..."

Pravilnik o unutarnjem poslovanju u državnim odvjetništvima

49. Mjerodavni dio Pravilnika o unutarnjem poslovanju u državnim odvjetništvima („Narodne novine“, br. 106/02) glasi kako slijedi:

Članak 49.

"Spis kaznenog, parničnog i drugog postupka koji se nalazi u državnom odvjetništvu može se dati na uvid samo oštećeniku, stranci koju državno odvjetništvo zastupa ..., osobi koja za to ima opravdan interes, osim osumnjičeniku, okrivljeniku i protivnoj stranci. Istoj osobi može se dopustiti i prepisivanje spisa ili samo dijelova spisa.

Dopuštenje za razmatranje i prepisivanje spisa daje državni odvjetnik ili dužnosnik koji je spisom zadužen."

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANAKA 3. I 13. KONVENCIJE

50. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da mu domaće vlasti nisu osigurale odgovarajuću zaštitu od ozbiljnog čina nasilja, te da u odnosu na to nije imao djelotvorno pravno sredstvo. Podnositelj zahtjeva pozvao se na članak 3. Konvencije, zasebno i u vezi s člankom 13. Konvencije. Mjerodavni članci glase kako slijedi:

Članak 3.

"Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni."

Članak 13.

"Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kada su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu."

51. Vlada je osporila tu tvrdnju.

A. Dopuštenost

52. Vlada je od Suda zatražila da ovaj dio zahtjeva proglasi nedopuštenim zbog toga što nisu iscrpljena domaća pravna sredstva.

Pozivajući se na odluku Suda u predmetu *Duchonova v. the Czech Republic* ((odl.), br. 29858/03, 2. listopada 2006.), Vlada je ustvrdila da je još u tijeku postupak po podnositeljevoj građanskoj tužbi za naknadu štete za pretrpljene ozljede i strah.

53. Podnositelj zahtjeva ustvrdio je da je iscrpio sva pravna sredstva, te da bi mu odgovarajuću zadovoljštinu za pretrpljena zlostavljanja protivna članku 3. Konvencije jedino moglo pružiti pravno sredstvo kaznenopravne naravi.

54. Sud ponavlja da pravilo iscrpljenja domaćih pravnih sredstava iz članka 35. stavka 1. Konvencije obvezuje podnositelje zahtjeva da prvo iskoriste pravna sredstva koja su u domaćem pravnom sustavu dostupna i dovoljna na način da im omogućuju dobiti zadovoljštinu za navodne povrede. Postojanje takvih pravnih sredstava mora biti dovoljno izvjesno ne samo u teoriji, već i u praksi, a ako to nije tako, tada će im nedostajati potrebna dostupnost i učinkovitost. Međutim, članak 35. stavak 1. ne nalaže da je potrebno pribjeći pravim sredstvima koja su neprimjerena ili nedjelotvorna (vidi *Aksoy v. Turkey*, 18. prosinca 1996., §§ 51-52, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-VI, te *Barta v. Hungary*, br. 26137/04, § 45, 10. travnja 2007.).

55. Što se tiče Vladinog pozivanja na predmet *Duchonova*, Sud primjećuje da su kaznena djela zbog kojih je podnositelj zahtjeva u tom predmetu prigovarao bila kaznena djela klevete i ucjene, te da se zahtjev u tom predmetu odnosio na članak 8. Konvencije. Stoga, predmet *Duchonova* nije usporediv s ovim predmetom, koji se tiče fizičkog nasilja na štetu podnositelja zahtjeva.

56. Sud nadalje konstatira da je podnositelj zahtjeva podnio građansku tužbu za naknadu štete protiv svojih napadača, te da je postupak po toj tužbi još u tijeku. Međutim, Sud je sklon vjerovati da su za djelotvorno odvratanje od teških čina poput napada na tjelesni integritet osobe, gdje se dovode u pitanje temeljne vrijednosti i bitni aspekti privatnog života potrebne učinkovite kaznenopravne odredbe (vidi, *mutatis mutandis*, *X and Y v. the Netherlands*, 26. ožujka 1985., § 27, Serija A br. 91; *August v. the United Kingdom* (dec.), br. 36505/02, 21. siječnja 2003.; te *M.C. v. Bulgaria*, br. 39272/98, § 150, ECHR 2003-XII). Pravna sredstva iz građanskog prava na koje se poziva Vlada ne mogu se smatrati dovoljnima za ispunjene obveze država ugovornica na temelju članka 3. Konvencije u slučaju kao što je ovaj, budući da je njihova svrha dosuđivanje naknade štete, a ne otkrivanje i kažnjavanje odgovornih (vidi *Assenov and Others v. Bulgaria*, 28. listopada 1998., § 85, *Reports* 1998-VIII). S tim u vezi, Sud ponavlja da se obveza države da primijeni primjerene kaznenopravne mehanizme u načelu ne može smatrati ograničenom na slučajeve zlostavljanja od strane predstavnika države (vidi *M.C.*, naprijed citirano, § 151, te *Šečić v. Croatia*, br. 40116/02, § 53, 31. svibnja 2007.).

57. Sud nalazi da ovaj prigovor nije očito neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. Konvencije. Nalazi i da on nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

(a) Podnositelj zahtjeva

58. Podnositelj zahtjeva naveo je da je, s obzirom na težinu napada usmjerenog protiv njega i ozljeda koje je pretrpio, članak 3. primjenjiv na ovaj predmet. Kad je riječ o tome poštuje li država svoje pozitivne obveze na temelju članka 3. Konvencije, podnositelj zahtjeva naveo je da su za stvarnu i djelotvornu zaštitu od čina zlostavljanja potrebni djelotvorna istraga i kazneni progon. U vezi s time, naglasio je da se pozitivna obveza države ne može ograničiti samo na provođenje istrage. Istraga sama po sebi nije ispunila niti jednu svrhu, niti zasebno pružila ikakvu zaštitu od zlostavljanja ili zadovoljštinu za zlostavljanje, jer nije popraćena djelotvornim popratnim mjerama. Iznio je mišljenje da državne vlasti nisu provele djelotvornu istragu u njegovome predmetu, niti da su na primjeren način primijenile odgovarajuće kaznenopravne mehanizme. Istražna tijela nisu djelotvorno postupala te su se dogodile brojne greške i odugovlačenja, što je dovelo do nastupanja zastare kaznenog progona. Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, nastupanje zastare samo po sebi predstavlja povredu članka 3. Konvencije. Iako su napadači na obavijesnom razgovoru u policiji priznali da su tukli podnosioca zahtjeva, državno je odvjetništvo podnijelo kaznenu prijavu samo protiv jednoga od njih, B.B.-a.

59. Podnositelj zahtjeva ustvrdio je i da mu nije bilo dopušteno aktivno sudjelovati u postupku budući da uopće nije bio obaviješten o mjerama koje su se poduzimale u predistražnom postupku, uključujući i odluku od 26. svibnja 2003. Nadležna ga tijela nisu obavijestila ni o medicinskom izvješću koje je sastavljeno u fazi istrage. Stoga nije imao prilike pobijati medicinska izvješća.

60. Prema mišljenju podnosioca zahtjeva, činjenica da su napadači optuženi pojedinačno, a ne zbog sudjelovanja u grupnom napadu, sama po sebi predstavlja povredu pozitivne obveze države na temelju članka 3. Konvencije. Osvrnuo se i na pogrešnu uputu državnoga odvjetništva u odnosu na kazneni progon B.B.-a. Uz to je ustvrdio da su i S.T. i D.E. bili maloljetnici u vrijeme počinjenja kaznenoga djela, te da je prema tome nadležno državno odvjetništvo i protiv njih trebalo pokrenuti kazneni progon, bez obzira na težinu podnositeljevih ozljeda.

61. Podnositelj zahtjeva naveo je i da, protivno članku 13., u praksi nije imao na raspolaganju učinkovito pravno sredstvo u odnosu na svoj prigovor prema članku 3. Naglasio je da bi u okolnostima ovoga predmeta prikladno bilo samo pravno sredstvo iz kaznenog prava, to jest, službena istraga.

(b) Vlada

62. Vlada je navela da članak 3. nije primjenjiv na ovaj predmet jer je podnositelj zahtjeva samo pretrpio tjelesne ozljede blaže naravi. Ako bi Sud, unatoč tome, utvrdio da je članak 3. Konvencije primjenjiv, Vlada je ustvrdila da postupovna obveza na temelju članka 3. Konvencije ne nalaže donošenje osuđujuće presude protiv počinitelja kaznenog djela. Stoga bi se ispitivanje Suda trebalo ograničiti na djelotvornost istrage. U vezi s time, Vlada je naglasila da je provedena istraga o podnositeljevim navodima glede napada na njegovu štetu, te da su državno odvjetništvo i policija utvrdili sve relevantne činjenice. Uzeli su iskaz od podnositelja zahtjeva, navodnih napadača i dva neovisna svjedoka. Ta tijela nisu utvrdila ništa što bi ukazivalo na to da je napad protiv podnositelja zahtjeva bio rasno motiviran. Budući da su navodni počinitelji bili ili maloljetnici ili mladi punoljetnici valjalo je primijeniti posebne odredbe. Vlada je priznala da je kazneni postupak obustavljen zbog nastupanja zastare, ali je ustvrdila da to samo po sebi ne može predstavljati povredu članka 3. Konvencije.

63. Kad je riječ o prigovoru na temelju članka 13., Vlada je prvo navela da, s obzirom na neprimjenjivost članka 3., ne može postojati povreda članka 13. Nadalje, podnositelj zahtjeva mogao je podnijeti i građansku tužbu za naknadu štete, te je bio obaviješten o rezultatima istrage.

2. Ocjena Suda

(a) Težina postupanja

64. Sud ponavlja da, da bi potpalo u domašaj članka 3., zlostavljanje mora doseći minimalni stupanj težine. Ocjena tog minimalnog stupnja je relativna: ona ovisi o svim okolnostima predmeta, kao što su narav i kontekst postupanja, njegovo trajanje, tjelesne i duševne posljedice, a u nekim slučajevima i spol, dob i zdravstveno stanje žrtve (vidi *Costello-Roberts v. the United Kingdom*, 25. ožujka 1993., § 30, Serija A br. 247-C, and *A. v. the United Kingdom*, 23. rujna 1998., § 20, *Reports* 1998-VI).

65. Sud je u svojoj praksi smatrao da je određeno postupanje "neljudsko" ukoliko je, između ostalog, bilo smišljeno, ako se primjenjivalo satima bez prekida i prouzročilo stvarne tjelesne ozljede ili intenzivne tjelesne i duševne patnje (vidi *Labita v. Italy* [GC], br. 26772/95, § 120, ECHR 2000-IV). Postupanje se smatra "ponižavajućim" ako je u žrtvama pobudilo osjećaj straha, tjeskobe ili podređenosti koji ih mogu poniziti i

omalovažiti, te ako je moglo slomiti njihov tjelesni ili moralni otpor (vidi *Hurtado v. Switzerland*, 28. siječnja 1994., mišljenje Komisije, § 67, Serija A br. 280, te *Wieser v. Austria*, br. 2293/03, § 36, 22. veljače 2007.).

66. Sud primjećuje da je podnositelj zahtjeva naveo kako se s njime sukobilo sedam osoba. Napali su ga udarajući ga nogama i rukama po cijelome tijelu. Jedan od njih ga je po glavi udario drvenim štapom, nakon čega je izgubio svijest. Medicinska dokumentacija pokazuje da je podnositelj zahtjeva pretrpio brojne udarce koji su mu prouzročili kontuzije i razderotine po glavi i tijelu. Sud smatra da čini nasilja poput onih koje navodi podnositelj zahtjeva u načelu potpadaju u domašaj članka 3. Konvencije. U vezi s time, Sud naglašava da je Konvencija živi instrument koji se mora tumačiti u svjetlu današnjih uvjeta, te da sve viši standardi koji se uvode na području zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda sukladno tome neizbježno zahtijevaju i sve veću nepopustljivost u ocjeni povreda temeljnih vrijednosti demokratskih društava (vidi, *mutatis mutandis*, *Selmouni v. France*, [GC], br. 25803/94, § 101, ECHR 1999-V, te *Mayeka and Mitunga v. Belgium*, br. 13178/03, § 48, ECHR 2006-XI). Nadalje, članak 3. Konvencije zahtijeva i da nadležna tijela ispituju navode o zlostavljanju ako su "dokazivi" i ukazuju na postojanje "razumne sumnje", čak i ako su počinitelji takvog postupanja privatne osobe (vidi, *Ay v. Turkey*, br. 30951/96, §§ 59-60, 22. ožujka 2005., te *Mehmet Ümit Erdem v. Turkey*, br. 42234/02, § 26, 17. srpnja 2008.).

67. Sud je posebno razmotrio osobite okolnosti napada na podnositelja zahtjeva. Sud pripisuje veliki značaj činjenici da je podnositelja zahtjeva fizički napalo sedam osoba, navečer i na osamljenom mjestu gdje je izgledalo da će svaki poziv u pomoć biti beskoristan. Nadalje, taj je napad smišljen, budući da nalazi državnih tijela, uključujući i iskaze napadača, otkrivaju da su oni planirali pronaći podnositelja zahtjeva i napasti ga kao odmazdu za to što je on prethodno bio napao trojicu od njih. Čin nasilja o kojemu je riječ bio je zapravo napad na podnositeljev tjelesni integritet. Takvo je ponašanje kod podnositelja zahtjeva zacijelo prouzročilo tjeskobu i strah u značajnom opsegu, te je očito imalo za cilj zastrašiti ga i ozlijediti.

68. Osim toga, za ozljede koje je podnositelj zahtjeva pretrpio ne može se reći da su tek beznačajne. Zaključno, s obzirom na okolnosti ovoga predmeta, Sud smatra da su podnositeljevi navodi o zlostavljanju "dokazivi" i da mogu ukazivati na postojanje "razumne sumnje", što znači da zahtijevaju primjenu članka 3. Konvencije. Preostaje još utvrditi je li odgovor nadležnih tijela na situaciju u odnosu na koju je podnositelj zahtjeva zatražio njihovu pomoć bio u skladu s njihovom pozitivnom obvezom koja proizlazi iz članka 3. u vezi s člankom 1. Konvencije.

(a) Poštivanje pozitivne obveze države

69. Nakon što je Sud utvrdio da stupanj težine nasilja počinjenog na štetu privatnih osoba zahtijeva zaštitu na temelju članka 3. Konvencije, napominje se da je njegova sudska praksa dosljedna i jasna u smislu da taj članak nalaže primjenu odgovarajućih kaznenopravnih mehanizama (vidi *A. v. the United Kingdom; M.C.*; te *Šečić*, obje gore citirane). Međutim, domašaj pozitivnih obveza države može se razlikovati kad je riječ o predmetima u kojima je postupanje protivno članku 3. Konvencije počinjeno kroz sudjelovanje predstavnika države u odnosu na one u kojima su nasilje počinile privatne osobe. Sud kao prvo primjećuje da se Hrvatskoj ne može pripisati nikakva izravna odgovornost na temelju Konvencije za čine privatnih osoba o kojima je u ovome predmetu riječ.

70. Sud, međutim, primjećuje da čak i ako nema izravne odgovornosti za čine privatne osobe na temelju članka 3. Konvencije, odgovornost države ipak može postojati kroz obvezu koju nameće članak 1. Konvencije. U vezi s time, Sud ponavlja da obveza Visokih ugovornih stranaka iz članka 1. Konvencije da svakome na području svoje nadležnosti osiguraju prava i slobode definirane Konvencijom, zajedno s člankom 3., traži od država poduzimanje mjera predviđenih kako bi se pobrinule da pojedinci u okviru njihove nadležnosti ne budu podvrgnuti zlostavljanju, uključujući i zlostavljanje koje vrše privatne osobe (vidi *A. v. the United Kingdom*, naprijed citirano, § 22).

71. Nadalje, članak 3. od država zahtijeva da donesu djelotvorne kaznenopravne odredbe koje će odvrćati od počinjenja kaznenih djela protiv integriteta osobe, u potporu kojima će se uspostaviti provedbeni mehanizmi za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje povreda tih odredaba (vidi *A. v. the United Kingdom*, naprijed citirano, § 22; te *Nachova and Others v. Bulgaria* [GC], br. 43577/98 i 43579/98, § 160, ECHR 2005-VII), a ta se obveza proširuje i na zlostavljanje koje vrše privatne osobe (vidi *Šečić*, naprijed citirano, § 53). S druge strane, samo se po sebi razumije da se obveza države iz članka 1. Konvencije ne može protumačiti na način da je država obvezna kroz svoj pravni sustav jamčiti da jedna osoba prema drugoj nikada ne postupa na neljudski i ponižavajući način, niti da, u slučaju da i postupa, kazneni postupak nužno treba imati za posljedicu nametanje određene sankcije. Da bi se država mogla smatrati odgovornom, mora se, prema mišljenju Suda, dokazati da domaći pravni sustav, a osobito kazneno pravo primjenjivo na okolnosti predmeta, ne pruža praktičnu i djelotvornu zaštitu prava zajamčenih člankom 3. (vidi *X and Y*, naprijed citirano, § 30, te *A. v. the United Kingdom*, naprijed citirano, mišljenje Komisije, § 48).

72. Kad je riječ o kaznenopravnim mehanizmima predviđenim u hrvatskome pravnom sustavu u vezi s obvezama države na temelju članka 3., Sud na početku primjećuje da se jedino kazneno djelo koje izričito zabranjuje mučenje i drugo okrutno, neljudsko i ponižavajuće postupanje

odnosi isključivo na radnje državnog službenika ili druge osobe koja djeluje uz prešutni pristanak takvog službenika, dok su čini nasilja koje vrše privatne osobe zabranjeni čitavim nizom posebnih odredaba Kaznenoga zakona. Sud nadalje primjećuje da hrvatsko kazneno pravo pravi razliku između kaznenih djela za koja kazneni progon poduzima državno odvjetništvo, bilo na vlastitu inicijativu ili na prijedlog privatne osobe, i kaznenih djela koja se kazneno progone podnošenjem privatne tužbe, a u tu kategoriju spadaju lakša kaznena djela .

73. Sud nadalje primjećuje da hrvatski pravni sustav osim toga oštećeniku omogućuje preuzeti ulogu tužitelja. U odnosu na kaznena djela za koja kazneni progon poduzima državno odvjetništvo, bilo na vlastitu inicijativu ili na prijedlog privatne osobe, ako državno odvjetništvo odustane od kaznenog progona po bilo kojoj osnovi, oštećenik može preuzeti progon u svojstvu tužitelja. Za razliku od toga, privatni kazneni progon od samoga početka poduzima privatni tužitelj. Međutim, kazneni progon maloljetnika uvijek mora poduzeti država.

74. Sud će sada ispitati jesu li sporni propisi i praksa, a osobito način na koji su hrvatske vlasti primjenjivale odgovarajuća postupovna pravila, te način provedbe kaznenopravnih mehanizama u ovome predmetu, u tolikoj mjeri bili manjkavi da to predstavlja povredu pozitivnih obveza tužene države na temelju članka 3. Konvencije.

75. U odnosu na dužnost provođenja istrage, najniži primjenjivi standardi, kako su definirani sudskom praksom Sud, uključuju zahtjeve da istraga bude neovisna, nepristrana i da podliježe javnoj kontroli, te da nadležna tijela postupaju revno i ažurno (vidi, na primjer, *Çelik and İmret v. Turkey*, br. 44093/98, § 55, 26. listopada 2004.). Osim toga, da bi se istraga mogla smatrati djelotvornom, nadležna tijela moraju poduzeti sve moguće razumne korake kako bi osigurali dokaze o incidentu, uključujući između ostalog i iscrpnu izjavu koja sadrži navode navodne žrtve, iskaze očevidaca, sudsko-medicinske dokaze i, ako je potrebno, dodatna medicinska izvješća (vidi, osobito, *Bati and Others v. Turkey* (br. 33097/96 i 57834/00, § 134, ECHR 2004-IV (izvadci)).

76. Kad je riječ o koracima koje su poduzela domaća tijela, Sud primjećuje da je policija bez odgađanja obavila obavijesne razgovore sa svim napadačima, podnositeljem zahtjeva i dva neutralna svjedoka. Pribavila je i medicinsko izvješće o podnositeljevim ozljedama, te je nadležnom državnom odvjetništvu podnijela kaznenu prijavu protiv napadača. Međutim, za daljnje korake koje su poduzela tijela kaznenoga progona i sudovi ne može se smatrati da zadovoljavaju zahtjev djelotvornosti kaznenopravnih mehanizama u smislu članka 3. Konvencije.

77. Sudska praksa Suda pokazuje da zahtjevi članka 3. Konvencije nisu ograničeni na fazu istrage. Sud se do sada bavio ovim pitanjem u situacijama kad su navodno zlostavljanje počinili državni službenici.

Sljedeća mjerodavna načela iznesena su u njegovoj presudi u predmetu *Ali and Ayşe Duran v. Turkey* (br. 42942/02, 8. travnja 2008.):

"61. Zahtjevi članaka 2. i 3. nisu ograničeni na fazu službene istrage, ako je ona dovela do pokretanja postupka pred domaćim sudovima: u postupku u cjelini, uključujući i njegovu raspravnu fazu, moraju se ispuniti uvjeti pozitivne obveze zaštite života putem zakona i zabrane zlostavljanja. Iako nema apsolutne obveze prema kojoj bi se svi kazneni progoni trebali okončati osudom ili izricanjem neke određene kazne, domaći sudovi ni u kojim okolnostima ne bi smjeli biti spremni dopustiti da kaznena djela kojima se ugrožava život i teški napadi na tjelesni i moralni integritet prođu nekažnjeno (vidi *Öneryıldız*, naprijed citirano, §§ 95 i 96; *Salman v. Turkey* [GC], br. 21986/93, § 104-109, ECHR 2000-VII; te *Okkali*, naprijed citirano, § 65).

62. Stoga je važno pitanje koje Sud treba ispitati može li se i u kojem se opsegu može smatrati da su sudovi prilikom donošenja zaključaka slučaj podvrgnuli pažljivoj ocjeni, onako kako to zahtijevaju članci 2. i 3. Konvencije, kako ne bi bio doveden u pitanje odvracajući učinak pravosudnoga sustava i značaj uloge koju on treba imati u sprječavanju povreda prava na život i zabrani zlostavljanja (vidi *Okkali*, naprijed citirano, § 66)."

78. Na ovome je mjestu potrebno reći da zadaća Suda nije provjeriti jesu li domaći sudovi pravilno primijenili domaće kazneno pravo; ono o čemu je riječ u ovome postupku nije pojedinačna kaznenopravna odgovornost, već odgovornost države na temelju Konvencije. Sud mora domaćim sudovima priznati značajnu slobodu u izboru odgovarajućih mjera, ali istovremeno mora zadržati i određene ovlasti preispitivanja, kao i ovlast interveniranja u predmete u kojima je prisutan očiti nesrazmjer između težine čina i rezultata ostvarenih na domaćoj razini (vidi, *mutatis mutandis*, *Nikolova and Velichkova v. Bulgaria*, br. 7888/03, § 62, 20. prosinca 2007., te *Atalay v. Turkey*, br. 1249/03, § 40, 18. rujna 2008.).

79. U vezi s time, Sud primjećuje da obveza države da privede pravdi počinitelje radnji protivnih članku 3. Konvencije uglavnom služi tome da se osigura da radnje zlostavljanja ne ostanu ignorirane od strane nadležnih tijela, te da se pruži djelotvorna zaštita od čina zlostavljanja.

80. Sud primjećuje da su u ovome predmetu državna tijela podignula optužnicu samo protiv B.B.-a, iako je iz obavijesnih razgovora obavljenih tijekom istrage bilo jasno da je i ostalih šest napadača također bilo aktivno uključeno u napad na podnositelja zahtjeva. U vezi s time, a u odnosu na podnositeljeve tvrdnje da su mu se prava zajamčena Konvencijom mogla osigurati samo da je država poduzela kazneni progon protiv napadača, te da Konvencija zahtijeva pomoć države u kaznenom progonu, Sud prvo ponavlja da njegova zadaća nije zamijeniti domaća tijela i umjesto njih odabrati neku iz širokog niza mogućih mjera koje bi mogle biti dovoljne da se osigura odgovarajuća zaštita podnositelja zahtjeva od čina nasilja. U granicama Konvencije, odabir sredstva kojim se osigurava poštivanje članka 3. kad je riječ o međusobnim odnosima pojedinaca u načelu predstavlja pitanje koja spada u slobodu procjene domaćih tijela, uz uvjet da su žrtvi na

raspolaganju kaznenopravni mehanizmi. Sud, međutim, primjećuje da prema mjerodavnim domaćim zakonima, kazneni progon maloljetnika uvijek mora poduzeti država. U ovome je predmetu nadležno državno odvjetništvo pokrenulo kazneni postupak samo protiv B.B.-a, kao maloljetnika. S time u vezi, Sud primjećuje da je još četvero napadača, i to S.C., I.Š., F.P. i S.T, bilo maloljetno u vrijeme napada na podnositelja zahtjeva. Međutim, državno odvjetništvo nije poduzelo kazneni progon protiv njih.

81. Kad je riječ o postupku što su ga pokrenula državna tijela, Sud primjećuje da je 4. srpnja 2000. Policijska uprava zagrebačka Općinskom državnom odvjetništvu za mladež u Zagrebu podnijela kaznenu prijavu protiv B.B.-a. Međutim, to tijelo na početku nije poduzelo nikakve daljnje korake.

82. Dana 12. lipnja 2000. podnositelj zahtjeva podnio je Općinskom državnom odvjetništvu u Zagrebu kaznenu prijavu protiv šestorice poznatih počinitelja, uključujući i B.B.-a, i sedme nepoznate osobe. Državno odvjetništvo u Zagrebu bilo je neaktivno osam mjeseci, sve do 12. ožujka 2001., kad je prijavu prosljedilo Općinskom državnom odvjetništvu u Velikoj Gorici, koje je pak odlučilo ne pokrenuti kazneni postupak protiv B.B.-a zbog toga što je ozljeda koju je on navodno nanio podnositelju zahtjeva bila tek lakše naravi, što znači da se kazneni pogon mogao poduzeti po privatnoj tužbi. Ta je odluka bila protivna članku 45. Zakona o sudovima za mladež, koji predviđa da se kazneni postupak protiv maloljetnika pokreće na zahtjev državnog odvjetništva u odnosu na sva kaznena djela. Ta je pogreška na kraju ispravljena tek kad je podnositelj zahtjeva podnio privatnu tužbu protiv B.B.-a pred vijećem za mladež Općinskog suda u Velikoj Gorici. Na taj je način kazneni postupak protiv B.B.-a pravilno pokrenut od strane vijeća za mladež Županijskog suda u Zagrebu tek 4. veljače 2002., gotovo dvije godine nakon incidenta, iako su obavijesni razgovori u fazi istrage dovršeni 8. lipnja 2000.

83. Čak i kad je kazneni postupak protiv B.B.-a konačno bio pokrenut pred nadležnim sudom, prvo je ročište bilo zakazano tek za 2. studenoga 2002., ali je bilo odgođeno zbog toga što punomoćnik okrivljenika nije pristupio. Još jedno značajno razdoblje neaktivnosti bilo je razdoblje od 26. svibnja 2003. do 12. veljače 2004., a dva mjeseca nakon toga, 23. travnja 2004., nastupila je zastara kaznenog progona za kazneno djelo koje je B.B.-u bilo stavljeno na teret, iako je odluka u tom smislu donesena tek 21. prosinca 2005.

84. Kad je riječ o kaznenom postupku u vezi s preostalim šestoricom napadača, Sud primjećuje da je podnositelj zahtjeva protiv njih podnio kaznenu prijavu Općinskom državnom odvjetništvu u Velikoj Gorici 12. lipnja 2000. Međutim, državno je odvjetništvo tu prijavu proglasilo nedopuštenom tek 30. rujna 2002., opet s osnova da kazneni progon za kazneno djelo nanošenja tjelesne ozljede treba pokrenuti oštećenik

podnošenjem privatne tužbe. Kao što je već navedeno, taj je zaključak bio u suprotnosti s člankom 45. Zakona o sudovima za mladež u odnosu na četiri napadača, S.C., I.Š., F.P. i S.T., koji su također bili maloljetnici u vrijeme incidenta o kojemu je riječ. Ta pogreška zapravo nikada nije ispravljena, te je na kraju podnositelj zahtjeva podnio privatnu tužbu kao oštećenik protiv pet osumnjičenika (svih napadača osim B.B.-a i jednog nepoznatog napadača) Općinskom sudu u Velikoj Gorici dana 11. studenoga 2002. Tijekom tog postupka nadležni centar za socijalnu skrb sastavio je izvješća, ali do 23. travnja 2004., kad je nastupila zastara kaznenog progona, nije održano niti jedno ročište. Prvo je ročište održano nakon tog datuma, 28. listopada 2005., a 11. svibnja 2006. postupak je obustavljen.

85. To znači da činjenično stanje predmeta nikada niti nije bilo utvrđeno od strane nadležnoga suda. U vezi s time, Sud primjećuje da je glavna svrha izricanja kaznenih sankcija onemogućiti i odvratiti počinitelja od nanošenja nove štete. Međutim, ti se ciljevi teško mogu ostvariti ako nadležni kazneni sud prethodno ne utvrdi činjenično stanje predmeta. Iako je uvjeren da se u nekim okolnostima kaznene sankcije protiv maloljetnika mogu zamijeniti mjerama poput društveno korisnog rada, Sud ipak ne može prihvatiti da se svrha djelotvorne zaštite od čina zlostavljanja može na bilo koji način postići ako je kazneni postupak obustavljen zbog činjenice da je nastupila zastara kaznenoga progona i ako se to dogodilo, kao što je vidljivo iz naprijed navedenog, zbog neaktivnosti nadležnih državnih tijela.

86. Prema mišljenju Suda, za ishod kaznenoga postupka u ovome predmetu ne može se reći da je imao dostatno odvrćajuće djelovanje na dotične osobe niti da je mogao osigurati djelotvornu prevenciju nezakonitih čina poput onih zbog kojih podnositelj zahtjeva prigovara. Zaključno, Sud smatra da naprijed izneseni elementi pokazuju da, u konkretnim okolnostima ovoga predmeta, nadležna državna tijela nisu ispunila svoje pozitivne obveze iz članka 3. Konvencije.

87. Prema mišljenju Suda, sporna praksa u okolnostima ovoga predmeta podnositelju zahtjeva bila je takva da podnositelju zahtjeva nije pružena primjerena zaštita od čina teškoga nasilja, a u kombinaciji s načinom provedbe kaznenopravnih mehanizama u ovome predmetu, u tolikoj je mjeri bila manjkava da to predstavlja povredu postupovnih obveza iz članka 3. Konvencije od strane tužene države.

88. S obzirom na naprijed izneseno, Sud nalazi da nema posebnih pitanja koja bi se trebala ispitati prema članku 13. Konvencije.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 14. U VEZI S ČLANKOM 13. KONVENCIJE

89. Podnositelj zahtjeva prigovorio je i da su zlostavljanje koje je pretrpio i naknadni postupak što su ga vodila nadležna tijela pokazali da je bio žrtva diskriminacije zbog svoga etničkog podrijetla. Pozvao se na članak

14. Konvencije, u vezi s člankom 3. Konvencije. Članak 14. glasi kako slijedi:

"Uživanje prava i sloboda koje su priznate u ovoj Konvenciji osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi, kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili druga okolnost."

A. Tvrdnje stranaka

90. Podnositelj zahtjeva ustvrdio je da su se napad na njega i nedjelovanje nadležnih tijela dogodili zbog činjenice što je romskoga podrijetla. Pozvao se na predmet *Nachova* i na načelo da se prijavi rasističkog nasilja treba dati najveći prioritet jer rasističko nasilje djeluje posebno razorno na temeljna prava. U tom je pogledu podnositelj zahtjeva ukazao na opću situaciju romskoga stanovništva u Hrvatskoj, kao i na nedavno objavljeno izvješće Europske komisije protiv rasizma i nesnošljivosti (Treće izvješće o Hrvatskoj, CRI (2005) 24, 14. lipnja 2005.).

91. Vlada je izrazila mišljenje da je podnositeljev prigovor na temelju članka 14. potpuno neosnovan. Vlada je ustvrdila da ništa u ponašanju domaćih tijela ne ukazuje na razliku u postupanju prema podnositelju zahtjeva zbog njegovoga romskog podrijetla niti na težnju da se prikriju događaji ili da se potakne napad na njegovu štetu. Tijek događaja nije imao nikakve veze s etničkom podrijetlom podnositelja zahtjeva, već je bio posljedica objektivnih problema s kojima su bila suočena tijela kaznenoga progona tijekom postupka.

92. S tim u vezi, Vlada je nabrojala nekoliko slučajeva u kojima je policija uspješno otkrila osobe koje su počinile kaznena djela protiv osoba romskoga podrijetla i protiv njih pokrenula kazneni progon. Vlada je ustvrdila da se romsko stanovništvo u Hrvatskoj ne susreće sa sustavnim problemima, osim onih povezanih s njihovom otežanom integracijom u društvo, koja se često može susresti i u drugim državama potpisnicama Konvencije.

B. Ocjena Suda

93. Sud ponavlja da prilikom istrage o incidentima koji uključuju nasilje, državne vlasti imaju dodatnu dužnost poduzeti sve razumne korake kako bi raskrinkali svaki rasistički motiv, te kako bi utvrdili jesu li možda u dotičnim događanjima ulogu odigrale etnička mržnja ili predrasude. Doduše, u praksi će često biti iznimno teško dokazati rasnu motiviranost. Obveza tužene države da istraži sve eventualne rasističke prizvuke nasilnoga čina predstavlja obvezu da se ulože najveći mogući naponi i ona nije apsolutna; nadležna tijela moraju učiniti ono što je razumno u okolnostima predmeta (vidi *Nachova and Others*, naprijed citirano, § 160).

94. Sud smatra da naprijed izneseno neizbježno vrijedi i u slučajevima kad postupanje suprotno članku 3. Konvencije počini privatna osoba. Kad bi se prema rasno motiviranom nasilju i brutalnosti postupalo na isti način kao prema slučajevima u kojima nije bilo rasističkih prizvuka, to bi značilo namjerno se oglušiti na specifičnu narav čina koji posebno razorno djeluju na temeljna prava. Ako se rješavanju situacija koje su u biti različite ne pristupi na različiti način, to može predstavljati neopravdano postupanje nepomirljivo s člankom 14. Konvencije (vidi *Nachova and Others v. Bulgaria* [GC], br. 43577/98 i 43579/98, § 160, s dodatnim referencama).

95. U ovome slučaju, Sud primjećuje da je policija obavila obavijesne razgovore sa svim navodnim počiniteljima i s podnositeljem zahtjeva, kako bi utvrdila relevantne činjenice u vezi s napadom na podnositelja zahtjeva. Njihovi su iskazi otkrili da su podnositelj zahtjeva i napadači pripadali istoj skupini prijatelja do 8. prosinca 1999., kad su podnositelj zahtjeva i još dvije osobe fizički napali tri maloljetnika, D.E., S.C. i I.Š., te su uz to i oštetili automobil u vlasništvu majke D.E.-a. Nakon nekoliko mjeseci, žrtve toga napada i njihova četiri prijatelja odlučili su se suprotstaviti podnositelju zahtjeva i napasti ga. Prema mišljenju Suda, te okolnosti pokazuju da je napad na podnositelja zahtjeva zapravo bio čin osvete za njegov prethodni napad, te ničim ne ukazuju na to da bi napad na podnositelja zahtjeva bio rasno motiviran.

96. Što se tiče podnositeljeve tvrdnje da je jedan od njegovih napadača, I.Š., za vrijeme obavijesnog razgovora u policiji spomenuo podnositeljevo romsko podrijetlo, Sud primjećuje da iako je istina da je I.Š. to učinio, u njegovoj izjavi nema ničega što bi ukazivalo na to da je podnositeljevo romsko podrijetlo igralo ikakvu ulogu u napadu na njega. U vezi s time, Sud primjećuje da I.Š. nije dao nikakve naznake da su napadači podnositelja zahtjeva napali zbog njegovoga etničkog podrijetla. Sud također primjećuje da niti jedan od ostalih napadača ni na koji način nije spomenuo podnositeljevo podrijetlo.

97. Na kraju, Sud primjećuje da niti za vrijeme obavijesnog razgovora na policiji obavljenog ubrzo nakon napada, 8. lipnja 2000., a niti u iskazu danom pred Općinskim sudom u Velikoj Gorici dana 13. siječnja 2003. podnositelj zahtjeva nije naznačio da je bilo koji od njegovih napadača spomenuo njegovo romsko podrijetlo. Činjenično stanje predmeta otkriva da su podnositelj zahtjeva i njegovi napadači zapravo bili pripadali istome krugu prijatelja, te da nema naznake da su podnositeljeva rasa ili etničko podrijetlo igrali ikakvu ulogu u bilo kojemu incidentu.

98. Zaključno, Sud smatra da nema dokaza da je napad na podnositelja zahtjeva bio rasno motiviran. Stoga, u okolnostima ovoga predmeta nije došlo do povrede članka 14. Konvencije u vezi s člankom 3. Konvencije.

IV. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

99. Članak 41. Konvencije predviđa:

"Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci."

A. Šteta

100. Podnositelj zahtjeva potražuje 10.000 eura (EUR) na ime nematerijalne štete.

101. Vlada je ustvrdila da je podnositelj zahtjeva postavio isti zahtjev u građanskom postupku protiv svojih napadača koji je u tijeku, te da se stoga njegov zahtjev za naknadu nematerijalne štete treba odbiti. U svakom slučaju Vlada je smatrala da je taj iznos pretjeran.

102. S obzirom na sve okolnosti ovoga predmeta, Sud prihvaća da je podnositelj zahtjeva pretrpio nematerijalnu štetu koja se ne može nadoknaditi samo utvrđenjem povrede. Presuđujući na pravičnoj osnovi, Sud podnositelju zahtjeva dosuđuje 1.000 EUR na ime nematerijalne štete, uvećanih za sve poreze koji bi mu se mogli zaračunati.

B. Troškovi i izdaci

103. Podnositelj zahtjeva potražuje i 12.975 EUR za troškove i izdatke što ih je pretrpio pred domaćim sudovima i pred Sudom, te je dostavio iscrpnu dokumentaciju kako bi potkrijepio svoj zahtjev. Tu su uključeni troškovi odvjetnice koja je podnositelja zahtjeva zastupala u domaćim postupcima (1.250 EUR), odvjetnička nagrada i administrativni troškovi. Cijene sata rada koju su zaračunali odvjetnici bile su kako slijedi: 70 EUR u odnosu na pravnika zaposlenog u Europskom centru za prava Roma i 80 EUR u odnosu na gđu Kušan.

104. Vlada se usprotivila nadoknadi podnositeljevih troškova i izdataka u domaćim postupcima. Osim toga, Vlada je ustvrdila da podnositelj zahtjeva nije dostavio nikakav dokaz o plaćanju ikakvih troškova.

105. Prema sudskoj praksi Suda, podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj je dokazano da su oni stvarno i nužno nastali i da su s obzirom na visinu bili razumni. Kad je riječ o kaznenom postupku što ga je podnositelj zahtjeva pokrenuo protiv svojih napadača pred domaćim tijelima, Sud se slaže da budući da su nastali radi otklanjanja povrede Konvencije zbog koje se podnositelj zahtjeva obratio Sudu, navedeni troškovi pravnog zastupanja u domaćim postupcima mogu se uzeti u obzir u ocjeni zahtjeva za naknadu troškova (vidi *Scordino v. Italy* (no. 1) [GC], br. 36813/97, § 284, ECHR 2006-...). U ovome predmetu, uzevši u obzir informacije koje ima i naprijed navedene kriterije, Sud

podnositelju zahtjeva dosuđuje iznos od 1.250 EUR za troškove i izdatke u postupcima pred domaćim tijelima. Kad je riječ o postupku pokrenutom na temelju Konvencije, presuđujući na pravičnoj osnovi, a u svjetlu svoje prakse u usporedivim predmetima, Sud smatra razumnim podnositelju zahtjeva, koji je imao pravnog zastupnika, dosuditi iznos od 5.000 EUR, uvećanih za sve poreze koji bi se podnositelju zahtjeva mogli zaračunati na te iznose.

C. Zatezna kamata

106. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *proglašava* zahtjev dopuštenim;
2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 3. Konvencije;
3. *presuđuje* da nema potrebe posebno ispitati prigovor na temelju članka 13. Konvencije;
4. *presuđuje* da nije došlo do povrede članka 14. Konvencije u vezi s člankom 3. Konvencije;
5. *presuđuje*
 - (a) da tužena država podnositelju zahtjeva treba isplatiti, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačnom u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, sljedeće iznose koje treba pretvoriti u nacionalnu valutu tužene države prema tečaju važećem na dan namirenja:
 - (i) 1.000 EUR (tisuću eura) na ime nematerijalne štete, uvećanih za sve poreze koji bi se podnositelju zahtjeva mogli zaračunati;
 - (ii) 6.250 EUR (šest tisuća dvije stotine i pedeset eura) na ime troškova i izdataka, uvećanih za sve poreze koji bi se podnositelju zahtjeva mogli zaračunati;
 - (b) da se od protoka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja na naprijed navedene iznose plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećana za tri postotna boda;
6. *odbija* ostatak zahtjeva podnositelja zahtjeva za pravednu naknadu.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 25. lipnja 2009. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Søren Nielsen
Tajnik

Christos Rozakis
Predsjednik